

Een onderbouwd en inhoudelijk kijkkader

Waarom, daarom! Om de verzamelde videobeelden op een gerichte en zinvolle manier te gebruiken binnen een videocoachingstraject, is een kijkkader nodig. Een bril die je opzet om naar de beelden te kijken en erover te spreken. Fukkink, Trienekens en Kramer (2010), drie Nederlandse onderzoekers met veel kennis over werken met videobeelden, tonen overtuigend aan dat videofeedback meer effectief is als er een vast kader is om de blik te richten en de observatie te structureren.

Op basis van een dergelijk kijkkader blijf je niet zomaar bij je eerste gevoel als je naar de beelden kijkt of erover spreekt. Het is logisch dat je bij het bekijken van de beelden onmiddellijk een gevoel hebt, 'dit is goed' of 'dit is slecht'. Maar door een kijkkader kan je dit gevoel verder uitbreiden naar een meer genuanceerd en onderbouwd beeld.

Daarenboven zorgt een kijkkader ervoor dat je samen met anderen in gesprek kan gaan over de beelden omdat je een gedeelde taal kan gebruiken. De woorden, termen en concepten van een kijkkader helpen immers om taal te geven aan wat je ziet. Het is een tekstuele ondersteuning om te benoemen wat je opmerkt en observeert.

Het kijkkader helpt om te duiden wat de beelden tonen. Zo wordt het bekijken van de videobeelden dus minder willekeurig ('we kijken zomaar wat' of 'ik vind het niet goed') maar net meer gericht en voorspelbaar, en dus ook veiliger en meer ondersteunend.

Het kijkkader is daarnaast een houvast voor de beide betrokkenen zelf. Voor de videocoach is het een houvast om het gesprek voor te bereiden en richting te geven. Voor de deelnemers is het kijkkader een houvast om niet alleen tijdens het gesprek de blik te kunnen richten maar ook daarna zelf handvaten te hebben om naar de eigen praktijk te kijken en erover te spreken met collega's. Je geeft de deelnemers zelf de tools in handen om inzicht te verwerven in hun eigen handelen en dat verder te ontwikkelen

Kwaliteitsvolle interactie met kinderen Een kijkkader om beelden te bekijken en bespreken is best wetenschappelijk onderbouwd. Je kan daarvoor beroep doen op bestaande inzichten vanuit onderzoek. Op die manier kan je de interactie met kinderen op een verantwoorde manier in de kijker zetten. Je krijgt dan een volledig en genuanceerd beeld op belangrijke componenten van een kwaliteitsvolle interactie.

Helaas (of maar goed ook?) is er geen eenduidigheid over wat die belangrijke componenten zouden kunnen of moeten zijn. Verschillende onderzoeken wijzen op gelijkaardige aspecten maar deze worden telkens anders benoemd of georganiseerd.

In Vlaanderen en Nederland is de NCKO kwaliteitsmonitor van het Nederlands Consortium Kinderopvang (Gevers Deynoot-Schaub et al., 2009) een onderbouwd en gekend kader met focus op kwaliteitsvolle interactie. Deze kwaliteitsmonitor benoemt zes interactievaardigheden van een pedagogisch medewerker voor een geslaagde interactie met jonge kinderen:

1. Sensitieve responsiviteit
2. Respect voor de autonomie van een kind
3. Structureren en grenzen stellen
4. Praten en uitleggen
5. Ontwikkelingsstimulering
6. Begeleiden van interacties tussen kinderen

Een kader vanuit kindperspectief: dubbel krachtig! De kaders die in onderzoek ontwikkeld werden focussen voornamelijk op de vaardigheden die je van een professional verwacht in de interactie met kinderen. Echter, binnen het onderzoek verBEELDing werd geconstateerd dat die focus op de interactievaardigheden van de professional in tegenstelling is met de eigenlijke doelstelling van het videocoachingsgesprek. Dat gesprek vertrekt vanuit het kijken naar de kinderen om van daaruit na te denken over wat nodig is in de interactie, een belangrijk principe! Als je dus een kijkkader gebruikt dat niet focust op de kinderen maar wel op de interactiepartners zelf, worden de gedragingen van de volwassen interactiepartner dan toch een streefdoel op zich, waardoor de onderliggende noden van kinderen niet op de voorgrond komen.

Vanuit het onderzoek verBEELDing (Bracke, Hostyn, & Steverlynck, 2014) wordt daarom aangeraden om een kijkkader te gebruiken waarin de noden van het kind in de interactie centraal staan. Op die manier wordt de inhoudelijke focus in het kijkkader helemaal afgestemd met de methode van het gesprek, vanuit een gedeelde filosofie: we kijken naar en spreken over de beelden vanuit de kinderen.

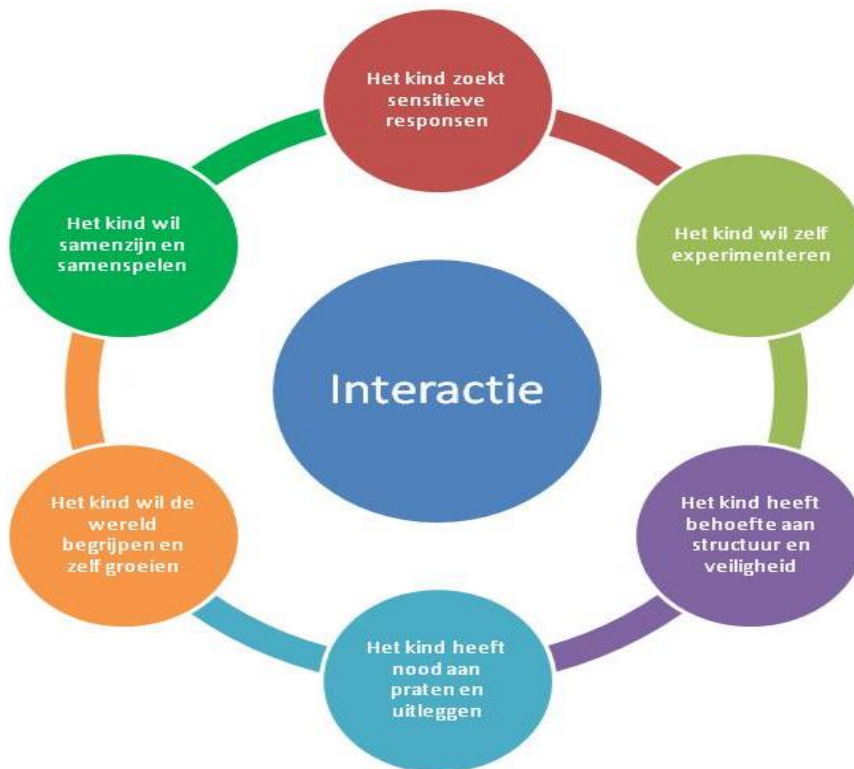
Het kijkkader dat ontwikkeld werd in verBEELDing (Bracke, Hostyn, & Steverlynck, 2014) is een hertaling van de NCKO kwaliteitsmonitor vanuit kindperspectief. "Wat zijn de noden van dit kind / de kinderen in de interactie?" Door hier op te focussen, kom je onmiddellijk bij het denken over "wat zijn de interactievaardigheden die op dit moment dit kind verder ondersteunen in zijn ontwikkeling en groei als persoon?".

Bijvoorbeeld: in plaats van te focussen op 'een professional moet structuur bieden', kan je ook focussen op 'dit kind wil weten wat er zal gebeuren, wie er aan de beurt is, ...', dit kind heeft met andere woorden nood aan structuur in de interactie. En op die manier wordt een professional onmiddellijk uitgedaagd om na te denken op welke manieren hij dat kind op dat moment al dan niet voldoende en gepaste structuur biedt. Of een professional kan zelf vaststellen dat de kinderen die structuur eigenlijk zelf

Bracke, G., Hostyn, I., Steverlynck, A., & Verschaeve, S. (2018). *VerBEELDing. Interactie in beeld, interactie in gesprek.* [website] Gent: Arteveldehogeschool.

vragen en hij/zij dus niet zomaar 'streng' is maar de kinderen ook aangeven dat ze jouw ' warme duidelijkheid' nodig hebben.

Kijkkader: Een kwaliteitsvolle interactie vanuit kindperspectief



gebaseerd op de NCKO-Kwaliteitsmonitor (2009)

Gevers Deynoot-Schaub, M., Fukkink, R., RiksenWalraven, M., Kruif, R. de, Helmerhorst, K., & Tavecchio, L. (2009). *De NCKO-Kwaliteitsmonitor. Het instrument waarmee kinderdagverblijven zelf hun pedagogische kwaliteit in kaart kunnen brengen*. Amsterdam: SWP.

en hertaald naar kijken vanuit kinderen

Bracke, G., Hostyn, I., & Steverlynck, A. (2014). *VerBEELDing. Interactie in beeld, interactie in gesprek. Beelden als motor voor groei in interactie met jonge kinderen*. Intern onderzoeksrapport. Eindrapport PWO, Gent: Arteveldehogeschool.

De interactienoden kunnen verschillen van kind tot kind en van moment tot moment. Je blijft continu uitgedaagd om na te denken over een interactie die is afgestemd op de huidige noden van een kind in de interactie. De verzameling van inspirerende inhoudelijke kijkkaders rond interactie biedt ondersteuning bij veel voorkomende vragen en uitdagingen in verband met de interactie met jonge kinderen.

Door een kader te gebruiken dat vertrekt vanuit het perspectief van de kinderen in de interactie, kijk je dubbel krachtig naar de videobeelden. De kinderen worden benaderd als krachtige individuen die eigen noden en behoeften hebben in een interactie.

De professionals worden benaderd als professionals die zich in hun interactie zoveel mogelijk afstemmen op de individuele noden van kinderen, wat een heuse uitdaging is gezien elk kind in de interactie andere noden kan hebben. Je bent niet zomaar een goede of slechte professional, het hangt af van wat elk kind op elk moment nodig heeft in de interactie van jou.

Op die manier kijk je krachtig zowel naar kinderen als naar professionals toe! Je denkt vanuit kinderen maar werkt met veel waardering en uitdagend perspectief voor hun volwassenen interactiepartners. Twee vliegen in één klap dus: werken met een kijkkader dat zowel de inhoud als het doel van het videocoachingsgesprek ondersteunt.

Verschillende componenten om te waarderen en uit te dagen! Het voordeel van een kijkkader met meerdere componenten is dat het mogelijk is om zowel te waarderen als uit te dagen. De componenten van het kijkkader zijn kapstokken om observaties van de videobeelden aan op te hangen.

Het kijkkader maakt het mogelijk om tijdens een videocoachingsgesprek aandacht te hebben voor die componenten van de interactie die vlot verlopen in afstemming met de noden van de kinderen. Die elementen komen duidelijk in de kijker en geven begeleiders een duwtje in de rug. Je kan je waardering aan de hand van het kijkkader letterlijk visueel en mathematisch in de verf zetten. Je kan mensen bevestigen en meer bewust maken van het feit dat ze in de interactie al erg afgestemd of erg volledig zijn. Je kan mensen ook uitdagen om na te denken op welke component ze zichzelf alvast een pluim zouden willen geven. Vanuit het principe “alles wat je aandacht geeft, groeit” kan je ervan uitgaan dat begeleiders dan meer van hetzelfde zullen doen, en dat op de gepaste momenten aangezien ze vanuit het kijkkader duidelijk zicht hebben op de noden van de kinderen die ze hiermee vervullen. Het feit dat een interactie meerdere aspecten bevat, is in elk geval ook waardierend voor de uitdagende opdracht die professionals hebben in het ondersteunen van jonge kinderen.

Daarnaast geeft het kijkkader ook een beeld van die componenten in de interactie die nog kansen bieden voor de toekomst. *Welke aspecten lopen nog minder vlot in afstemming op de noden van de kinderen? Welke component ligt vaker op de achtergrond?* Ook hier kan je dit aan de hand van het schema visueel en mathematisch benaderen. Je kan samen met de begeleider ook prioriteiten bepalen voor de toekomst. *Welke van deze uitdagingen wil je het eerst aanpakken, of waarvoor zie je snel zelf acties? Welke ballon zou jij als het ware eerst willen vastnemen om omhoog te vliegen? Welke ballon zou jou het meest kunnen doen stijgen?*

Een of meerdere kijkkaders? Het is belangrijk dat het kijkkader om naar beelden te kijken in afstemming is met wat er al aan inhoudelijke visie is binnen de organisatie. Zo is het zinvol dat er overeenstemming is met de eigen visie en missie van de organisatie, die immers richtinggevend is in de werking. Het is daarom zinvol om bij het kijkkader voor de

videocoachingsgesprekken een duiding te geven in link met de visie en missie van de organisatie.

In sommige organisaties is het ook mogelijk om (in dialoog) zelf een kijkkader te ontwikkelen vanuit de eigen visie en missie. Als daarbij vertrokken wordt van de behoeften van de kinderen (zie hierboven), is dat evengoed een vertrekpunt voor de videocoaching.

Werken met een competentiekader of checklist voor professionals dat in de organisatie gebruikt wordt, is minder aangewezen. De focus ligt daar opnieuw op de competenties van professionals, terwijl we de insteek vanuit de kinderen willen nemen. Daarnaast kan een competentiekader als leidraad al snel een gevoel van evaluatie oproepen, wat net niet het doel van een videobegeleidingsgesprek is. Soms kan het net ook helpen om met een ander kader te werken, om begeleiders vrije ruimte te geven om te groeien. Het blijft dan wel steeds zinvol om de link te maken met de bestaande kaders in de organisatie.

Het is uitermate boeiend om in het gesprek met de deelnemers ook andere theoretische kaders in te brengen. Deze vormen dan niet meteen een kijkkader om de beelden te analyseren en bespreken, maar brengen meer diepgang in de gespreksthema's die aan bod komen naar aanleiding van het bekijken van de beelden. Zo kan de introductie van en koppeling met de theorie rond kernkwadranten (Ofman, 2006; 2007) zinvol zijn wanneer deelnemers vanuit de beelden de samenwerking met collega's aan bod laten komen.

Kijkwijzer kwaliteitsvolle interactie vanuit kindperspectief

(gebaseerd op DE NCKO-Kwaliteitsmonitor (2010) en hertaald door Bracke, Hostyn & Steverlyncx (2014).

